

Tasavallan presidentiksi valittiin ensimmäistä kertaa nainen, ja todella pätevä ja ansioitunut valittiinkin – mutta hänkin tulee sieltä, mistä hänen miespuoliset edeltäjänsä: syvältä kansan keskuudesta. Rengin ja sittemmin kangaskauppiaan pojan J. K. Paasikiven jälkeen pitkän pestin Tamminiemeen otti kainuulaisen pienviljelijän poika Urho Kekkonen, ja häntä seurasi turkulaisen laivapuusepän poika Mauno Koivisto. Sen jälkeen virassa piipahti viipurilaisen sotilasteknikon poika Martti Ahtisaari. Käydyn vaalin toisella kierroksella helsinkiläisen rakennustyöläisen tytär Tarja Halonen sitten peittosi kannuslaisen pienviljelijän pojan Esko Ahon. Sitä ennen ensimmäiseen kierrokseen tyssäsi sähköasentajan tyttären Riitta Uosukaisen, eläinlääkärin tyttären Elisabeth Rehnin, upseerin tyttären Heidi Hautalan, papin pojan Ilkka Hakalehdon ja kirvesmiehen pojan Risto Kuisman tie.

Näin uuden vuosituhannen aluksi lieene paikallaan esittää uusi *synteettinen sosiokosmologia*. Kas näin:

Rajattomia resursseja ovat kortikaaliset prosessit, telekommunikaatio, laajeneva universumi, entropia, ystävyys, ihmisuhteet ja varauksin rakkaus. Rajallisia resursseja ovat luonnonvarat, pääoma, ravinto sekä urosten ja naarasten riittävyys.

Tasolla A ihmiset elävät suhteellisesti erillään toisistaan, syrjäytyneinä, masentuneina, adiktiivisina. Sosiaalinen vaihto on vähäistä ja tapahtuu kanta-kapakoissa, Veikko Hurstin juh-

AJATUSTEN TONAVALA

lissa ja yleensä marginaalissa. Kansakuntien kohdalla tätä tasoa edustavat kehitysmaat, lapsityövoima, rajalliset markkinat sekä kaikinpuolinen sosiaalinen riisto, luonnontieteissä taas kuolevat tähdet, sukupuoli ja impotenssi.

Tasolle B kuuluvat velkaantunut, mutta toimeentuleva keskiluokka, riittävät ystävyys- ja vihamiessuhteet sekä niin sanotusti normaalia elämää viettävät ihmiset. Uroksia ja naaraita on likipitään yhtä paljon. Kansakunnista Tunisia ja Dominikaaninen tasavalta ovat tasolla B. Biologiassa vallitsee homeostaasi ja universumi on likipitään vakaassa tilassa.

Tasolla C istuskellaan Kämpin alakerrassa ja suunnitellaan uusia hienopaperikoneita. Jotkut onnistuvat jo pääsemään linnan juhliin. Sosiaalinen vaihto on vapautunutta ja seksipartnerit voi valita tasokkailta markkinoilta. Pieksämäki ja Volgograd pääsevät tähän sarjaan, jossa taiteilevat Helena Schjerfbeck ja Juice Leskinen. Tasolla C bakteerit ja kortikaaliset prosessit ovat voitolla, kehittymässä olevat galaksit ja mustien aukkojen gravitaatio synnyttävät systeemisii voimia.

Tasolla D ollaan sitten jo teke misissä Microsoftin, Nokian ja virtuaalitodellisuuden kanssa. Billit Gates ja Clinton paiskovat

kättä Martti Ahtisaaren kanssa Sikstuksen kappelissa. Gorbatshev on putoamassa tasolle C, mutta vastaavasti AIDS on päinvastaisessa liikkeessä. Tapiola, Beverly Hills, supernovat ja mustat aukot ovat selvästikin myös päässeet näin pitkälle.

Jos joku siis vielä ihmettelee, miksei Nokian Ruoholahden palatseja pureta Lepakon tieltä vaan päinvastoin, niin yllä on vastaus: luontoon ja mammonaan sisäänrakentunut kasvun koodi on homo sapiensille ylivertainen vastustaja. Ainakin maailmanloppuun asti.

Jos kirjailija *Hannu Raittilan* teosta (Miesvahvuus, WSOY 1999) on uskomisen, sodanjälkeiset suuret ikäluokat ovat kulttuurievoluution välittävä lenkki. Suuri osa heistä, ehkä peräti enemmistö, on pientilojen kasvatteja. Vielä 50-luvulla suomalainen pientila oli mikrokosmos, jonka asukkaat onnistuivat perityillä taidoillaan ja tiedoillaan muuntaamaan auringon energian ravintorasvoiksi ja eläin- ja kasvisvalkuaisiksi sekä polttoaineiksi. Nykymaailmassa moisilla taidoilla ei ole paljoa käyttöä, ja siksi suurten ikäluokkien ja heidän lastensa välillä avautuu historiamme ammottavin sukupolvikuilu. Kärjistäen: suuret ikäluokat muistuttavat enemmänkin 1800-luvun kuin 2000-luvun ihmistä. Raittilan kirjan avausnovellissa esiintyy Jyväskylän yliopiston dosentti, joka, tarkkaillessaan lentokentällä viisikymppisten suomalaisten eurolobbareiden ryhmää kännykät vyöllä ja tax free -viinit salkuissaan, arvelee todistavansa sellaista kulttuurista harppausta,

joka hiukan nuorempien suomalaisten on yksinkertaisesti mahdollon ymmärtää.

Ei siis ihme, että työyhteisöissä on juuri nyt ongelmia: pientilojen kasvattien seassa alkaa olla yhä enemmän tietokoneeseen kiinni kasvaneita nörttejä. Jo töiden keskinäinen arviointi tuottaa vaikeuksia: kuinka monta nettisivua vastaa sataa heinäseivästä?

Maassamme tuotettiin viime vuonna ensimmäisen kerran yli 1 000 tohtoria vuodessa. Yksi heistä oli yliaktuaari *Seppo Paananen*, jonka väitöskirjaa tutkimusprofessori *Jussi Simputra* luonnehti karonkkapuhees-
saan seuraavasti:

"Seppo Paananen on ollut huolissaan siitä, että hänen väitöskirjansa on ohuenlainen. Tämä ei välttämättä ole ongelma. Verratkaamme väitöskirjoja makkaroihin. Paanasen ohuesta kirjasta puuttuvat kamara, jauhot, vesi ja koko joukko eksoottisia mausteita. Tavanomainen väitöskirja taas on kuin HK:n sinistä – tai ranskalaisvirittisemmässä tieteessä 'HK bleu'. Tällainenkin makkara on maittavaa ja ravitsevaa, ja varmasti paksumpaa kuin Paanasen luomumakkara. Makkarat eivät siis ole välttämättä parempia tai huonompia, mutta erilaisia kyllä."

Valtioneuvosto on kuitenkin ehtinyt nostaa tohtoritehtaiden vuositavoitteen peräti 1 400:aan vuosiksi 2000–2004. Tässä tilanteessa joudumme kysymään, pitäisikö väitöskirjojen lisäaine-
pitoisuuksille jo määritellä enimmäisrajat. Kaikkein paksuimpien tuotteiden turvallisesta nauttimis-
tiheydestä olisi ainakin

hyvä saada opetusministeriön suositus.

Ohuenlaista luomulinjaa edustaa myös viime vuonna Tampereella väitelleen sosiaalipsykologin *Vilma Hännisen* väitöskirja. Vastaväittäjä *Matti Hyvärinen* oli saanut tehtävään valmistautuessaan jonkinlaisen lukihäiriön: jokaisen Hännisen väitöskirjassa esiintyneen sanan "kehitys" Hyvärinen luki "edistykseksi" ja piti moiseen ajatusperinteeseen sitoutumista arveluttavana. Kun itse väitöstilaisuudessa sama virhe toistui kuullun ymmärtämisessä riittävän monta kertaa, väittelijä suoritti selkokielisen käsite-erottelun:

"Vanha edistysajatushan pitää sisällään sen, että kehitys kulkee koko ajan ylöspäin, parempaan suuntaan. Tätä en tarkoita, mutta en halunnut käyttää myöskään muutos-sanaa, koska se tarkoittaa 'pelkkää', summitaista ja satunnaista muuttumista. Käytän kehitystä, koska yhteiskunnan ja kulttuurin muutos kasvaa kaiken sen pohjalta, mitä on tapahtunut siihen mennessä – on kehityksen suunta sitten mikä tahansa."

Arveluttavaan ajatusperinteeseen verrattuna Hännisen kolmijako lienee paitsi muutosta ja kehitystä myös edistystä.

Taajakalkan yliopistollisen keskussairaalan johtoryhmät ovat saapuneet sairaalan lomanviettopaikkaan saamaan kaksipäiväistä *Kututo*-koulutusta. *Kututo*-konsultti (*Kututo* = Kuuntelen. Tuen. Toimin) Aatos Syväri

aloittaa seuraavalla kalvolla:

"Sitoutuneisuus muutokseen syntyy parhaiten, kun henkilöstö voi itse osallistua tietojärjestelmästrategian ja kriittisten menestystekijöiden laadintaan. Niiden perusteella kuvataan hoitoprosessien nykytila ja määritetään tavoittila sekä asetetaan suoritustavoitteet."

Kuvaus on Eeva Nikoskelaisen herkullisesta romaanista *Ylilääkäri Männikkö* ja hallittu tulosjohtaminen (Tammi 1999). Kirjasta saa sen vaikutelman, että julkiselle sektorille viime vuosituhannen lopussa pesiytynyt konsulttivetoinen kehittämistoiminta olisi aivan oma abstraktin toiminnan lajinsa, jolla ei juuri ole yhteyttä siihen käytännön toimintaan, jota sanotaan pyrittävän kehittämään. Pikemminkin päinvastoin: mitä kehittyneemmäksi kehittämistoiminta jossakin organisaatiossa on onnistuttu organisoimaan, sitä vähemmän henkilökunnalla jää aikaa ns. varsinaisiin töihinsä. Kyse olisi siis hiukan samantyyppisestä ilmiöstä kuin aikanaan Neuvostoliitossa, jossa sosialismin teorian harrastaminen ja sen oikeaoppinen omaksuminen nousivat sitä tärkeämmiksi, mitä syvemmälle itse talous upposi suohon.

Onneksi Eeva Nikoskelaisen kirja on puhdasta fiktiota.

Tarja Halosen Anna-tytär opiskelee kansainvälistä politiikkaa Kentin yliopistossa Englannissa. I-S tiesi (8.2.) kertoa, että vaaliyönä Annan opiskelijakaverit olivat liimailleet kampuksen ulkoseiniin Tarja Halosen kuvalla varustettuja julisteita, joiden tekstinä oli *Well done, perkele*.